

Pomuk

1145-2. polovina 16. století

Vznik kláštera

Mateřský klášter Ebrach v dnešním Bavorsku.

Cîteaux	Morimond	Ebrach	Pomuk
1098	1115	1127	1145

Z českých cisterckých klášterů stál v řádové hierarchii nejvýše, vnučka Morimondy.

Vznik kláštera

Nemá zachovaný archiv, proto je o něm málo informací.

Není jisté, zda se jmenoval Pomuk nebo Nepomuk. Ve středověku doložena obě jména.

Založen pravděpodobně Jindřichem, mladším bratrem knížete Vladislava II. , pozdějšího krále Vladislava I.

Umístění: jižně od dnešní Plzně, nedaleko od dnešního města Nepomuku.

Vývoj ve 12.a 13. století

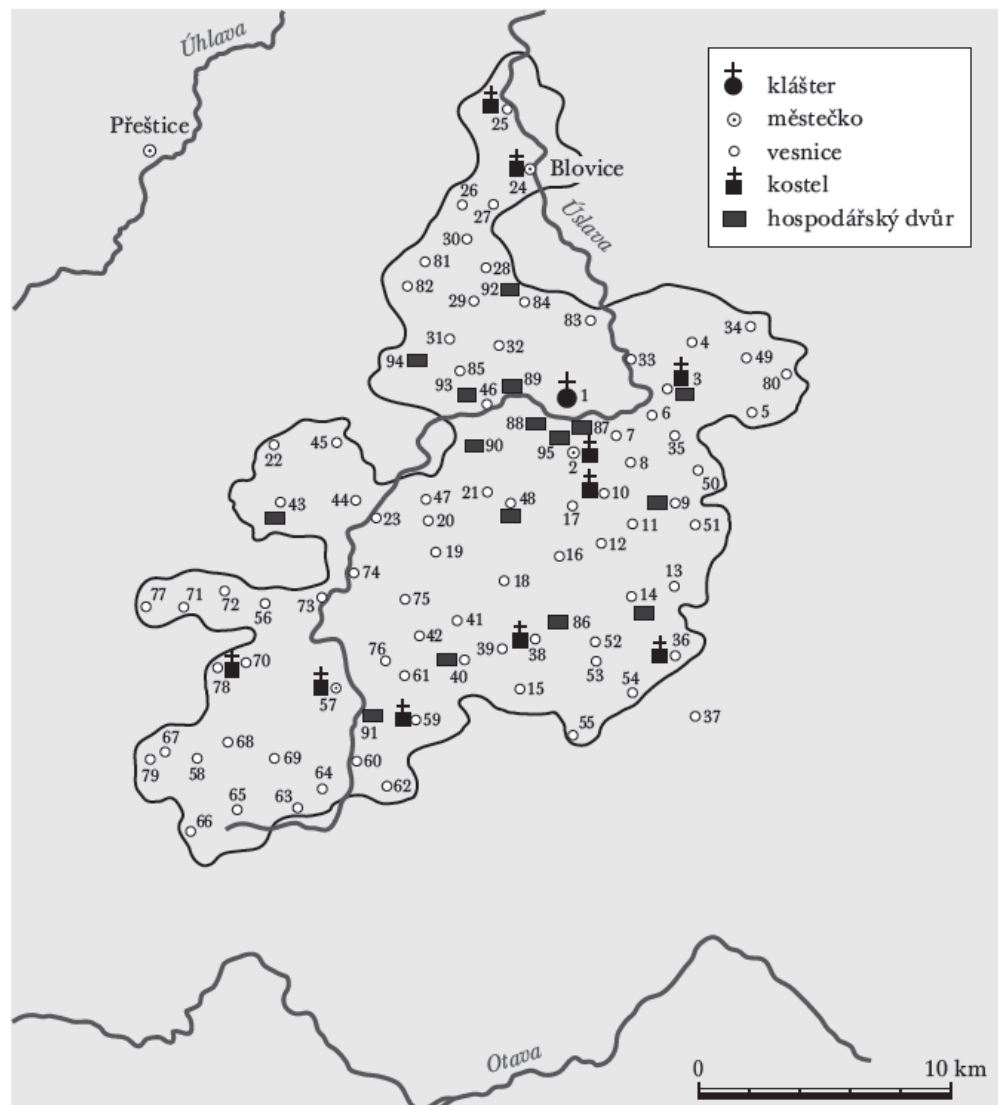
Spolu s plaským klášteřem byl nejvýznamnějším klášteřem cisterciáckého řádu v Čechách.

Třinácté století znamenalo pro Pomuk, stejně jako pro většinu klášteřů v Čechách, dobu všeobecného rozkvětu. I když máme k dispozici jen minimum zpráv, můžeme předpokládat, že pomučtí cisterciáci stejně jako ostatní řeholníci své doby rozšiřovali své pozemkové panství a postupně začali získávat i výkon vrchnostenských pravomocí nad svým poddanými.

Pomucký klášteř získal rozsáhlé panství.

Majetek pomuckého kláštera

Rekonstrukce na základě pramenů 14.–16. století.

Převor Robert

Na konci 12. století v Pomuku působil jako převor anglický cisterciák Robert. Jeho mimořádných schopností si všiml král Přemysl Otakar I., který Roberta učinil svým kaplanem a diplomatem.

Za své zásluhy získal Robert v roce 1201 křeslo olomouckého biskupa, v němž setrval téměř čtyřicet let. Po celou dobu svého episkopátu hájil panovníkovy zájmy, mimo jiné Přemysla podporoval v době jeho mnohaletého sporu s pražským biskupem Ondřejem.

Filiační činnost pomuckého kláštera

Pomuk - Žďár

1145 1251

Cca 1350 – vizitační listina

- Otec opat vyhlašuje tresty za nedodržování silencia. Za mluvení, za vkládání hlasových signálů mezi povolenou znakovou řeč či za domluvu prostřednictvím třetí osoby se měl mnich postit jeden den o chlebu a vodě. Pokud se dopustil stejného přestupku v nemocnici u stolu, měl být poslán zpět do konventu
- Zákaz vydávání nových hábitů a bot, aniž by staré byly odevzdány do šatny kláštera, aby mohly být dány chudým.
- Numerus clausus (povolený počet řeholníků) 60 mnichů
35 konvršů

Mor 1380

- V roce 1380, zasáhla okolí Pomuka zasáhla morová rána
- V městečku Nepomuku zemřelo tehdy za jediný den 30 osob, v klášteře samém pak během několika týdnů 43 cisterciáků, z toho 30 mnichů a 13 konvršů.
- Zprávu zachoval mnich Gotzwin písař a ilustrátor liturgické knihy- graduál.

Hospodářská krize

- Hospodářská krize – finanční nároky Jana Lucemburského. Postihla všechny kláštery.
- Mírné zlepšení za Karla IV.
- Hluboká krize ze Václava IV.
- V roce 1380, zasáhla okolí Pomuka zasáhla morová rána
- V městečku Nepomuku zemřelo tehdy za jediný den 30 osob, v klášteře samém pak během několika týdnů 43 cisterciáků, z toho 30 mnichů a 13 konvršů.

- Vláda Václava IV. pak přinesla neklid v zemi, domácí válku a hospodářský propad. Hospodářství pomuckého kláštera se téměř zhroutilo, neboť jeho dluhy dosahovaly hrozivé výše. Na konci roku 1418 činily již 12 000 zlatých. Nejistota a obava z budoucí doby rostly.
- Proto mniši v roce 1418 přestěhovali své cennosti včetně archivu do mateřského kláštera v Ebrachu, kam za nedlouhou dobu, pod tlakem domácích událostí, přešla také část konventu.

1419-Mikuláš z Husi

- Ve druhé polovině roku 1419 zaútočil na okolí kláštera Mikuláš z Husi. Jeho cílem ještě nebyl sám klášter, ale strategicky položená Zelená Hora nad klášterem, kam dosadil husitskou posádku.

Husitské války

- 25. dubna 1420 se husitské oddíly zmocnily jen slabě hájeného areálu plaského kláštera a zapálily jej. Zda v klášteře byli nějakí mniši, není jisté. Většina jich zřejmě již dříve, v očekávání útoku, svůj klášter opustila.

Pomucký klášter za husitských válek a po nich

- Po spálení kláštera opatství jako instituce nezaniklo. V srpnu 1420 zapsal král Zikmund klášterní majetek jako zástavu Bohuslavu ze Švamberka. Pán ze Švamberka se musel zavázat, že bude vyživovat opata a osm mnichů. Většina bývalých zdejších cisterciáků se do svého bývalého kláštera již nevrátila.

Zánik pomuckého kláštera

- Pomuk jako skromný ústav pouze s několika mnichy přežil až do 16. století. Nečetné zprávy líčí jeho těžké postavení kláštera.
- K pokusu o nastolení hospodářské stability došlo roku 1509, kdy se opatství právně vzdalo poloviny svého bývalého majetku ve prospěch pánů ze Šternberka. Za to měla být druhá polovice statků zbavena všech dluhů, které tehdy činily 60 000 dukátů.
- Ani tato dohoda však klášteru nepomohla. O půl století později, v roce 1558 získal Adam ze Šternberka dědičně veškerý předhusitský majetek cisterciáků. Pomucký klášter zanikl.

Zánik pomuckého archivu

- V roce 1583 byl na nátlak císaře Rudolfa II. vydán pomucký archiv, do té doby uložený v mateřském domě v Ebrachu, o němž od té doby mizí stopy. Je pravděpodobné, že archiv byl záměrně zničen, aby byly jednou provždy odstraněny možné majetkoprávní nároky cisterciáků.

Architektura

- Většina staveb v klášterním areálu vznikla ve 13. století, přičemž vrchol stavebního ruchu lze předpokládat zejména ve druhé a třetí čtvrtině 13. věku.
- Devastace Pomuku za husitských válek a následný zánik opatství vedly ke zkáze absolutní většiny klášterní architektury. V bývalém klášterním areálu zůstaly do dnešních dob pouze ruiny některých, z větší části blíže neurčených románských či gotických budov a pak jednotlivé architektonické články většinou zazděné ve stavbách dnešní vsi Klášter.

Klášter pod Zelenou horou

Část někdejšího kláštera

Budova někdejšího kláštera (cca 1230).

Přenesené architektonické články a náhrobní kameny donátorů

Románskogotický portál a portál zaniklé části kláštera

